

# Lapsiasiavaltuutetun lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

**Viite: VN/1093/2021**

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi esitysluonnosta yleissopimuksen näkökulmasta.

Lausunto on annettu lausuntopalvelu.fi:n kautta 24.6.2021.

## Esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esitysluonnoksessa ehdotetaan varhaiskasvatuslakia muutettavaksi siten, että varhaiskasvatuslaista poistuu yksityisen palveluntuottajan ilmoitusmenettelyä koskeva sääntely päiväkotitoiminnan osalta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuudesta, mutta yksityinen perhepäivähoito säilyisi ilmoitusmenettelyn piirissä. Lisäksi varhaiskasvatuslakiin ehdotetaan teknislousteisia muutoksia, joissa viittaukset ilmoitusmenettelyyn korjataan viittauksilla luvanvaraisuuteen päiväkotitoiminnan osalta. Lupa-hakemus uuden päiväkodin aloittamiseksi tehtäisiin lupaviranomaiselle, eikä päiväkotitoimintaa saisi aloittaa tai toiminnan olennaista muutosta toteuttaa ennen lupaviranomaisen hyväksyntää. Kuntien tehtäväksi jäisi lupaviranomaisten pyynnöstä tarvittavien tarkastusten toimittaminen.

## Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että ehdotettu lupamenettely osaltaan turvaa sitä, että lapsen etu ja muut oikeudet toteutuvat varhaiskasvatuksessa.
- Se, että toimintaa ei voida aloittaa ennen lupaviranomaisen nimenomaista hyväksyntää on myös omiaan turvaamaan lapsen oikeuksien toteutumisen, joiden kohdalla ennakkollisen valvonnan tärkeys korostuu.
- Lupaharkinnassa tulisi asianmukaisesti huomioida myös palveluntarjoajan sopimusehdot ja tarkastella, voivatko ne johtaa yksittäisen lapsen kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen.

## Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu pitää esitettyjä muutosehdotuksia varhaiskasvatuslakiin kannatettavina. Esitetyt muutokset edistävät osaltaan lapsen oikeuksien toteutumista.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artikla edellyttää, että lapsen etu tulee huomioida ensisijaisesti kaikissa lapsia koskevissa toimissa riippumatta siitä, ovatko nämä julkisten vai yksityisten elinten toimia. Lapsen edun ensisijaisuuden periaate löytyy myös varhaiskasvatuslain 4 §:stä. YK:n lapsen oikeuksien komitea on nostanut esiin huolen palvelujen yksityistämisen vaikutuksesta lapsen oikeuksien toteutumiselle ja painottanut, että sopimusvaltioilla on velvollisuus varmistaa, että ei-valtiolliset palveluntarjoajat toimivat yleissopimuksen määräysten mukaisesti.<sup>1</sup> Esitetty lupamenettely osaltaan turvaa sitä, että lapsen etu ja muut oikeudet toteutuvat palvelujen yksityistämisestä huolimatta.

On hyvä, että lapsiin kohdistuvan elinkeinon valvontaa tehdään jo ennakkollisesti, koska lapset ovat lähtökohtaisesti pelkästään ikänsä vuoksi heikommassa asemassa, eivätkä he välttämättä osaa kertoa kohtaamistaan epäkohdista. Siksi ennakkollinen valvonta, joka estää varhaiskasvatus toiminnan aloittamisen tai sen olennaisen muuttamisen ennen kuin sen asianmukaisuus on varmistettu, on oleellisessa osassa suojelemissa lapsen oikeuksien toteutumista.



Lapsiasiavaltuutettu pitää perusteltuna, että varhaiskasvatuslaissa täsmennettäisiin säädöstekstin tasolla sitä, että yksityistä palveluntuottajaa koskevien yleisten edellytysten tulee täyttyä koko toiminnan ajan (s. 18). Lisäksi varhaiskasvatuksen laadunvalvonnan kannalta on hyvä, että varhaiskasvatuslakiin lisättäisiin velvoite ilmoittaa viipymättä sekä kirjallisesti päiväkotitoiminnan yleisissä edellytyksissä tapahtuneista muutoksista luvan myöntäneelle lupaviranomaiselle (s. 18-19).

Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, että kohtuuttomia sopimusehtoja huomioitaisiin lupaharkintaa tehtäessä, tai se, että sopimusehtojen muutokset luvan saamisen jälkeen olisivat toiminnan olennaista muuttamista (s. 20). Lapsen kannalta on kestävämpää, jos ehdot ovat kohtuuttomia ja voivat johtaa siihen, että varhaiskasvatuspaikka irtisanotaan, usein nopeallakin aikataululla. Onkin myönteistä, että esitysluonnoksessa on huomioitu varhaiskasvatuspaikan vaihtamisen kuormittavuus lapsen kannalta (s. 15), sillä paikan pysyvyys on lapselle tärkeää ja lyhyellä varoitusaajalla voi olla vaikea löytää uutta varhaiskasvatuspaikkaa. Lupaharkinnassa tulisi siis huomioida sellaisetkin seikat, esimerkiksi sopimusehdoissa, jotka voivat yksittäisen lapsen kannalta johtaa kohtuuttomaan ja lapsen edun vastaiseen lopputulokseen.

Jyväskylässä 24.6.2021

Elina Pekkarinen  
Lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera  
Lakimies

---

<sup>1</sup> CRC/GC/2003/5, kohdat 42-43.